

E-Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin (EKOT) Geliştirilmesi: Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışması*

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ

Bartın Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
firdevsgunes@bartin.edu.tr

Doç. Dr. Fatma SUSAR KIRMIZI

Pamukkale Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
fsusar@pau.edu.tr

Özet: Günümüzde bilginin bilgisayarlar aracılığıyla elektronik ortama taşınması, kitap biçimini ve okuma alışkanlıklarını değiştirmektedir. Bu süreçte kâğıt kitap yerine e-kitap ön plana çıkmakta ve giderek yayılmaktadır. E-kitap okuma sürecini etkilemekte, okuyucuların beceri, tutum ve alışkanlıklarında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Bu durum okullarda da görülmekte ve öğrenciler çoğu derslerde e-kitap okumayı tercih etmektedir. Bu araştırmanın amacı orta öğretim öğrencilerinin e-kitap okumaya ilişkin tutumlarını değerlendirmek için bir ölçek geliştirmektir. Bu amaçla önce deneme formu oluşturulmuştur. Bu denemelik formda, uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda maddelerin kapsam geçerlilik oranları belirlenmiş ve 0,80'nin altında değer aldığı belirlenen maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Oluşturulan 34 maddelik deneme formu Ankara ve İzmir'de, MEB'in tablet bilgisayar dağıtımını yaptığı liselerin 10. ve 11. sınıflarında uygulanmıştır. Toplamda 536 öğrenciden (kız=297; erkek=239) elde edilen verilere Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmış ve "olumlu özellikler" ve "farklılık" olmak üzere iki alt boyuttan oluşan 26 maddelik bir ölçek ortaya çıkarılmıştır. Birinci alt boyuta ilişkin faktör yük değerleri 0,76 ile 0,53 arasında, ikinci alt boyuta ilişkin faktör yük değerleri ise 0,72 ile 0,58 arasında değişmektedir.

Anahtar Sözcükler: E-kitap, tutum, öğrenci, geçerlik ve güvenirlik.

Developing the Scale of Attitudes towards Reading E-Books (SATRE): Validity and Reliability Study

Abstract: Information being transferred to electronic environments through computers changes the type of books and reading habits. E-books that evolved in this process facilitate readers' reading and learning, and are becoming increasingly popular. Students also follow these changes and prefer reading e-books. The aim of this study is to develop a scale to evaluate students' attitudes towards reading e-books. In the empirical form developed for this purpose, the construct validity percentages of the items were identified based on experts' opinions, and those items having a value lower than 0,80 were excluded. The pilot form consisting of 34 items was administered at the 10th and 11th grades of a school randomly selected among those which the Ministry of National Education provided students with tablet computers in Ankara and İzmir. Exploratory Factor Analysis (EFA) was conducted on the data gathered from 536 students (female=297; male=239), and a 26-item scale containing two sub-dimensions of "positive features" and "difference". The factor loading for the first sub-dimension ranged between 0,76 and 0,53, the second dimension between 0,72 and 0,58.

Key Words: E-books, attitudes, student, validity and reliability.

*Bu çalışma, Pamukkale Üniversitesi BAP birimi tarafından desteklenen "Öğrencilerin Tablet Kitap Okuma Yeterliklerinin Değerlendirilmesi- 2012ARŞ07" başlıklı araştırma projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında bir ülkenin diğer ülkeler üzerindeki saygınlığını artırması bilgi ve teknolojinin gelişimiyle yakından ilgili olmaktadır. Teknolojinin gelişimi insanların yaşam standartlarını artırmakta ve üretim sürecini hızlandırmaktadır. Bu durum her alanda olduğu gibi eğitim alanında da görülmektedir. Son yıllarda hızla gelişen bilim ve teknoloji eğitim alanında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Eskiden kitap, dergi, ansiklopedi gibi basılı ürünlerin kullanıldığı okullarda artık bilgisayar, projeksiyon makinesi, televizyon, dvd-vcd, video, e-kitap gibi yardımcı araçlar görülmektedir. Bu araçlarla bilgiye ulaşma, araştırma, paylaşma ve öğrenme daha kolay olmaktadır. Uydu ve internet teknolojisi sayesinde dünyanın bir ucundaki kütüphanede bulunan bilgilere rahatlıkla ulaşılabilir. Mevcut bilgi, düşünce ve duyguların geniş insan kitlelerine iletilmesi daha kolay olmaktadır. Bu durum öğrencilerin basılı ürünler yerine elektronik araçlara yönelmesini de beraberinde getirmektedir. Derslerde “kitap okuma” yerine “ekran okuma”, “e-kitap okuma” gibi kavramlar daha fazla kullanılmaktadır. E-kitap ile birlikte öğrencilerin okuma beceri, tutum ve alışkanlıkları değişmektedir.

Okuma, öğrencilerin dil, zihin, sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlayan alanların başında gelmektedir. Okuma sürecinde yazıları görme, anlama ve zihinde yapılandırma olmak üzere üç aşamalı işlem yapılmaktadır. Okuyucu ön bilgileriyle metindeki bilgileri bütünleştirerek yeni anlamlara ulaşmakta ve zihnine yerleştirmektedir. Böylece okuma yoluyla sürekli yeni bilgiler öğrenmekte ve kendini geliştirmektedir. Okuma, sadece öğrenme değil, çevreyle etkili iletişim kurma, araştırma, sorgulama, bilinçli kararlar verme, sorun çözme gibi becerilerin de gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle her ülkede öğrencilerin okuma beceri, tutum ve alışkanlıklarını geliştirmeye ayrı bir önem verilmektedir. Bu çalışmada okumanın hem fiziksel boyutuna hem de zihinsel boyutuna ağırlık verilmektedir. Ancak son yıllarda gelişen teknoloji ile birlikte okumanın araçsal yönü de öne çıkmaktadır. Bu boyut okunacak kitabın kâğıt veya elektronik olması, sayfa düzeni, yazı karakteri, resim, ses, müzik gibi göze ve kulağa yönelik öğelerini kapsamaktadır. Bunlar okuma süreç ve becerilerini doğrudan etkilemektedir.

Kitap okuma denilince ilk akla gelen kâğıt kitap olmaktadır. Ardından matbaa gelmektedir. Bilindiği gibi dünyamızda matbaanın bulunmasıyla birlikte çok sayıda kitap basılmış ve aydınlanma çağı başlamıştır. Kitaplar sayesinde insanlar yeni bilgi ve olaylardan haberdar olmuştur. Matbaa kitapların hızlı ve ekonomik bir şekilde basılması ve yayılmasında önemli bir teknolojik araç olmuştur. Ancak son yıllarda bilgisayar donanımları ve

yazılımlarındaki gelişmeler, internetin yaygın bir şekilde kullanılması e-kitabın ortaya çıkmasını ve yayılmasını getirmiştir. E-kitaplar geleneksel kitaplara göre daha farklı özellikler taşımaktadır. Dijital ortamlarda kullanılan bu yayınlar salt metin olmanın ötesinde ses, müzik, animasyon, etkileşim, resim gibi destekleyici öğeleri de içermektedir. E-kitabın okuyucuyu etkileme gücünün yüksek olması ve çok yönlülüğü, öğrencilere eğitim ortamında daha somut ve zengin yaşantılar sunmaktadır. Ayrıca teknoloji kullanımı gençler arasında bir ayrıcalık olarak görülmekte ve bu anlayış e-kitapla okuma alışkanlığının geliştirilmesine katkı sağlamaktadır.

E-kitap okuma nedir? E-kitap okuma, cep telefonu, tablet bilgisayar gibi araçlardan yapılan okumaya denilmektedir. E-kitap okuma, bireyin tablet bilgisayarlardan sunulan bilgilerden yeni anlamlar oluşturduğu ve zihninde yapılandığı aktif bir süreçtir. Bu süreç görme, anlama, zihinde yapılandırma gibi göz ve zihnimizin çeşitli işlemlerinden oluşmaktadır. Birey okuma sırasında yazıları dikkatle incelemekte, ilgi duyduğu ve önemli gördüğü bilgileri seçmekte, anlamını araştırmakta, yorumlamakta ve zihnine yerleştirmektedir. Okuyucunun ilgisi, amacı, becerileri, genel kültürü ve güdülenmesi ekran okuma sürecini olumlu yönde etkilemektedir.

E-kitap okuma son yıllarda çocuk ve gençler arasında hızla yayılmaktadır. Bu konuda ABD’de Book Industry Study Group tarafından yapılan bir araştırmada genç okuyucuların % 47’sinin bilgisayar ekranından, % 32’sinin Amazon Kindle (e-kitap) ,% 21’inin iPhone ve iPod Touch, % 9’unun da cep telefonu ekranından okuduğu görülmüştür. Benzer bir araştırma Fransa’da yapılmış, 15-24 yaşındaki gençlerin zamanlarını nasıl geçirdikleri araştırılmıştır. Araştırmada Fransız gençlerin her gün 3.5 saat TV ya da bilgisayar karşısında oldukları, kâğıt kitapla ise sadece 10 dakika vakit geçirdikleri ortaya çıkmıştır (Güneş, 2009). Yani gençler ekran karşısında bir kitaptan 24 kat daha fazla zaman geçirmektedirler. Bu sonuçlar e-kitap okumanın daha fazla tercih edildiğini göstermektedir.

Diğer taraftan kâğıt kitap giderek azalmaktadır. Bu durum Fransa Ulusal Kitap Merkezi Başkanı Benoît Yvert tarafından “*Kâğıt kitap öldü.*” şeklinde açıklanmaktadır. Benoît Yvert, 20 Ekim 2007 günü yaptığı konuşmasında 2010 yılını kâğıt kitabın ölüm yılı olarak açıklamakta ve giderek azalacağını vurgulamaktadır (Yvert, 2007). Kâğıt kitap okuma işlemi yavaş yavaş terk edilmekte, yerini elektronik kitaplar almaktadır. Bu gelişmelerin gelecekte de süreceği ve kâğıt kitabın her geçen gün önemini yitireceği öngörülebilir.

Bilindiği gibi eğitim alanında okumanın anahtar ögesi kâğıt kitaptır. Yıllardır süren bu anlayış artık değişmektedir. “Arkadaşım kitap, dostum, canım kitap vb.” yerini e-kitaba

bırakmaktadır. Bu süreçte okuma amaçları, uygulamaları, hızı ve koşulları değişmektedir. Dil ve zihinsel beceriler değişmekte, bilgiyle yeni bir ilişki kurulmaktadır. Basılı ürünleri okumada genellikle tek yönlü, uzun süreli, aktif ve istekli dikkat geliştirilmektedir. E-kitap okumada bilgisayarın tuşları, imleç, metni hareket ettirme gibi nedenlerle okuma süreci sık sık kesilmektedir. Bu durum kâğıttan okumada olduğu gibi uzun süreli ve tek yönlü dikkati engellemektedir. Bunun yerine sık sık bölünen, seçici, yoğun ve çok yönlü dikkat söz konusu olmaktadır. Ayrıca ekranda çoklu metin, resim, ses, göz ve kulağa yönelik öğelerle okuyucuya zengin bilgiler sunulmaktadır. Bunları okumak ve anlamak, çok yönlü, yoğun ve üst düzey dikkat becerilerini gerektirmektedir. Bir başka ifadeyle ekran metinlerini hızlı, seri ve kısa aralıklarla okumaya uygun dikkat becerilerine gereksinim duyulmaktadır. Bunun için istekli, gönüllü, çok yönlü ve yoğun dikkat becerileri geliştirilmelidir. Bilgisayar teknolojisi bu becerilerin gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır. Sürekli ekran okuma, bireyin dikkat becerilerini ekrandaki hareket, ışık, ses, görüntü, ritim ve işlem akışına göre yeniden düzenlemekte ve geliştirmektedir. Özellikle karşılıklı işlem ve etkinlikler yoğun ve çok yönlü dikkatin gelişmesine, kısa aralıklarla yoğunlaşmaya yardım etmektedir (Bélisle, 2011).

Kâğıt ve e-kitap okuma hızı arasında fark var mıdır? Bu durumu saptamak için 1980' li yıllardan bu yana çeşitli araştırmalar yapılmaktadır. İlk araştırmalar ekran okumanın oldukça yavaş olduğunu göstermektedir. Baccino ve Nielsen tarafından 1997 yılında yapılan çalışmalarda ise ekran okumanın kâğıttan okumaya göre % 25 oranında daha yavaş olduğu belirlenmiştir. Yani araştırmalarda, kâğıttan okuma hızının ekran okumaya göre üç kat daha hızlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum iki nedenle açıklanmıştır. Birincisi ekran metinlerinin dikey hareket etmesi okuyucunun yatay gidip gelen göz hareketlerini etkilemekte ve okuma hızını düşürmektedir. İkincisi ekrandan parça parça alınan bilgilerin anlama düzeyini düşürmesi ve okuyucunun ilerlemesini engellemesidir (Baccino, 2009).

Sonraki yıllarda Jakob Nielsen, okuma hızı konusunda yeni araştırmalar yapmıştır. Çeşitli araştırmalarda kâğıt okuma, bilgisayar ekranından okuma ve tablettan okuma karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Okuyuculara Ernest Hemingway'ın bir kitabından alınan metin verilerek anlama durumları ölçülmüştür. Araştırma sonunda tablettan okumanın kâğıt okumaya göre % 6 daha yavaş olduğu ortaya çıkmıştır. Yani eskiden olduğu gibi aradaki farkın % 25 değil, %19 azalarak % 6'ya düştüğü görülmüştür. Bu durum daha iyi elektronik araçların üretilmesiyle ekran okuma hızının kâğıt okuma hızına yaklaşacağı ve aradaki farkın hızla kapanacağını göstermektedir. Yine araştırmada okuma rahatlığı açısından tablettan okumanın

diğer bilgisayarlardan daha iyi olduğu saptanmıştır. Buradan ekran okumanın rahatlık ve hız açısından kâğıt kitabı yakalamak üzere olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Hardy, 2010).

E-kitap okuma, zihinsel şemaları zenginleştirmekte ve anlama düzeyini yükseltmektedir. Özellikle sesli ve görüntülü sunumlar zihni besleyerek zenginleştirmektedir. Baccino'ya (2012) göre ekran okuma zihinsel işlem, süreç ve becerileri olumlu etkilemekte ve geliştirmektedir. Ekran okuma sırasında bir sayfadan diğerine özgürce gitme, ekrandaki bağlantıları izleme, bir tıklama ile resim ve yazıları büyütme, hareketlendirme, renklendirme gibi durumlar zihinsel becerileri geliştirici olmaktadır (Testart-Vaillant ve Bettayeb, 2009). Ayrıca ekran okuma beynimizi üst düzeyde harekete geçirmektedir. Örneğin ekran okumada sadece bir kelimeyi tanıma işlemi beynimizdeki 6 bölgeyi peş peşe harekete geçirmektedir. Bu durum cümle ve metinleri okumada daha da artmaktadır. Ekrandan sürekli okuma beynimizdeki çoğu bölgeyi harekete geçirerek geliştirmektedir (Testart-Vaillant ve Bettayeb, 2009).

Kansas Devlet Üniversitesi uzmanlarından Lotta Larson, ilköğretimde elektronik kitap kullanan genç okuyucuların okuma becerilerinin daha hızlı geliştiğini açıklamaktadır. Larson'un yeni araştırmasına göre elektronik kitap kâğıt kitaba göre öğrencileri okumaya daha fazla güdülemekte ve metinlerle etkileşimini artırmaktadır. Oysa kâğıt kitaplar öğrenciyi okumaya güdelemede zayıf kalmaktadır (Larson, 2010).

E-kitap okuma bireylerin hatırlama sürecini etkilemekte midir? Bu düşünceden hareketle kâğıt gazete ile tablet bilgisayar ekranından haberleri okuma arasında farkın olup olmadığı araştırılmıştır. Bu amaçla benzer okuma becerilerine sahip bireyler ile benzer gazete haberleri alınarak bir örneklem belirlenmiştir. Haberler kâğıt gazete ve tablet bilgisayar ekranından en fazla 20 dakikada okunabilecek uzunlukta seçilmiştir. Araştırmaya katılanlar tablet bilgisayar ekranından ve kâğıt gazeteden okuma becerilerini sahip kişiler arasından seçilmiştir. Okuma sonrası okunan haberlerin hatırlanma durumu ölçülmüştür. Okuyucular kâğıt gazeteden bir haberi ortalama 1 dakika 11 saniyede okurken tablet bilgisayar ekranından ortalama 1 dakika 13 saniye içinde okumuşlardır. Araştırmada, okuyucunun gözlerinin kâğıt üzerinde daha uzun süreli kaldığı, bakış sürelerinin ortalama 275 ms sürdüğü, oysa tablet bilgisayar ekranından okumada 231 ms sürdüğü saptanmıştır. Okuma sonrasında okuyucuların kâğıt gazeteden okuduklarının % 90'ını tablet bilgisayardan okuduklarının % 70'ini hatırladıkları görülmüştür (Miratech, 2010).

E-kitap, öğrencilerin okuma, anlama, hatırlama, zihinde yapılandırma gibi çeşitli dil, zihinsel ve sosyal becerilerini etkilemektedir. Öğrenciler üzerinde bu kadar etkili olan e-kitap okumaya karşı öğrencilerin tutumları nelerdir? Öğrenciler bu kitaplardan okumayı seviyorlar mı? Bu konuda yapılan bilimsel araştırmalar var mı? Ülkemizde oldukça yeni başlayan e-kitap okuma etkinlikleri Milli Eğitim Bakanlığının çeşitli projeleri çerçevesinde yürütülmektedir. Bu etkinliklerde öğrencilerin okuma becerileri ve tutumları nasıl değerlendirilmektedir? Bunun için hangi ölçekler kullanılmaktadır? Bu tip soruların bilimsel araştırmalarla yanıtlanmaya çalışılması ve alana ilişkin öneriler geliştirilmesi e-kitap okuma sürecinde yaşanması olası sorunları en aza indirebilir.

Tutum, belirli nesne, durum, kavram ya da diğer insanlara karşı öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Tezbaşaran, 1996). Bu eğilimin okuma alanında ayrı bir önemi bulunmaktadır. Öğrencilerin okumaya ilişkin olumlu tutum geliştirmeleri, sürekli okumalarını sağlamakta ve okuma alışkanlığını geliştirici olmaktadır. Bu durum öğrencilerin başarılarını artırmakta ve kendilerini geliştirmelerini kolaylaştırmaktadır. Bu nedenle okuma alışkanlığını geliştirme sürecinde öğrencilerin okumaya ilişkin geliştirdikleri tutumların belirlenmesine öncelik verilmelidir. Tutumların belirlenmesi ve düzeyinin ölçülmesi için ölçekler geliştirilmelidir. Bilindiği gibi tutumları doğrudan doğruya gözlemek veya ölçmek mümkün değildir. Bunlar bazı sorulara cevap verme ya da fikir belirtme şeklinde hazırlanan ölçeklerle ölçülebilmektedir. Bu çalışma öğrencilerin e-kitap okumaya yönelik tutumlarını belirlemek için kullanılacak bir ölçeğin geliştirilmesi gereksiniminden yola çıkılarak gerçekleştirilmiştir.

Orta öğretim öğrencilerinin e-kitap okumaya yönelik bakış açılarını araştıran bilimsel çalışmalar yapılması okuma alışkanlığı konusunda bazı sorunların çözümünde etkili olabilir. Okuma alanındaki sorunları belirlemeye yönelik ölçme araçlarının yok denecek kadar az olması da ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin e-kitap okumaya ilişkin tutumlarının geçerli ve güvenilir ölçümlerinin elde edilebilmesi bu alanda temel gereksinimlerin belirlenmesinde etkili olabilir. E-kitap okumaya ilişkin tutum ölçeği geliştirme çalışması ile alan yazındaki önemli bir boşluğun doldurulmasına katkı sağlanacağı ve bu konuda daha sonra yapılacak olan çalışmalara da ışık tutabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı orta öğretim öğrencileri için “e-kitap okumaya yönelik tutum ölçeği” geliştirmektir.

2. YÖNTEM

Ölçek geliştirme sürecinde belirlenen örneklem üzerinde deneme çalışması yapılarak faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Buna bağlı olarak da ölçeğin geliştirilmesinde deneysel süreç

benimsenmiştir (Yurdugül, 2012, s. 8). Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde alan yazın taramasından, öğrenci görüşlerinden, alanında yetkin, uzman kişilerin görüşlerinden ve yapı geçerliliği çözümlemesinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı, ölçek geliştirme sürecine uygun olarak şu dört aşamada (Büyüköztürk, 2012a) gerçekleştirilmiştir:

1. Problemi Tanımlama
2. Madde Yazma
3. Uzman Görüşü Alma
4. Ön Uygulama ve Ankete Son Şeklini Verme.

2.1. Çalışma Grubu

E-Kitap Okumaya İlişkin Tutum Ölçeğinin (EKOT) geliştirilmesi 10. ve 11. sınıflarda öğrenim görmekte olan orta öğretim öğrencileri gerçekleştirilmiştir. Ölçekler MEB tarafından tablet bilgisayar uygulamasının yapıldığı illerden Ankara ve İzmir’de uygulanmıştır. Ölçeğe ilişkin veriler Ankara’da 5, İzmir’de ise 4 lisenin üçer ya da dörder sınıfında 536 öğrenciden (kız=297; erkek=239) elde edilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerden 253’ü 10. sınıfta, 283’ü ise 11. sınıfta eğitim görmektedir. Öğrencilere, ölçekle birlikte kişisel bilgiler formu da uygulanmış ve elde edilen bilgiler Tablo1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin Profilleri

Sorular	Yanıtlarda yer alan seçenekler	Öğrenci sayıları	Toplam öğrenci sayısı
Hangi ilde yaşıyorsunuz?	Ankara	289	536
	İzmir	247	
Okul türünüz?	Anadolu Lisesi	128	536
	Sosyal Bilimler Lisesi	104	
	Anadolu Öğretmen Lisesi	197	
	Anadolu İmam Hatip Lisesi	107	
Bakanlığın size vermiş olduğu aygıtın dışında bilgisayarınız var mı?	Evet	483	536
	Hayır	53	
Tablet bilgisayar uygulamasından önce bilgisayardan hiç kitap okudunuz mu?	Evet	223	536
	Hayır	313	
	1 e-kitap okudum	355	
	2 e-kitap okudum	152	
	3 e-kitap okudum	19	
	4 e-kitap okudum	4	
5 e-kitap okudum	6		

Çalışma grubu olarak 536 öğrenciye ulaşıldığı göz önüne alındığında gerçekleştirilen çalışmanın, “faktör analizi tekniğinin kullanımı için önerilen madde sayısının beş katı örneklem büyüklüğü ölçütünü fazlasıyla karşıladığı söylenebilir” (Child, 2006’dan aktaran Doğan ve Başokçu, 2010, 67).

2.2. Ölçek Maddelerinin Oluşturulması ve Kapsam Geçerliliği

Ölçek geliştirmenin ilk aşamasında alan yazın taranmış ve e- kitap okumaya ilişkin tutumlarla ilgili özellikler belirlenmeye çalışılmıştır (Dağtaş, 2013; İleri Aydemir, Öztürk, Horzum, 2013; Yaman ve Dağtaş, 2013, Başbuğ ve Keskin, 2012, Maden, 2012). Diğer taraftan konuya yönelik olarak açık uçlu sorular hazırlanmış ve bu sorular tablet kitap dağıtımı yapılan üç okulun 10. ve 11. sınıflarında uygulanmıştır. Elde edilen yanıtlardan ve alan yazın taramasından yola çıkılarak e-kitap okumaya yönelik tutum olduğu düşünülen yargılar belirlenmiştir. Oluşturulan bu yargılar bir araya getirilerek madde havuzu elde edilmiştir.

Madde havuzunda yer alan 41 maddelik denemelik form uzman görüşü alınmak üzere Türkçe Öğretiminde 4, Eğitim Bilimlerinde 4, Ölçme Değerlendirmede 4, Bilgisayar Öğretiminde 4 alan uzmanıyla, 4 Edebiyat öğretmenine sunulmuştur. Uzmanların görüşünün alınabilmesi için maddeler için 3’lü derecelendirme yapılmış “uygun, kısmen uygun, uygun değil” seçenekleri belirlenmiş ve uzmanlardan bunlardan birisini seçmeleri istenmiştir. Uzmanlardan dönen formlar bir araya getirilerek her bir maddenin olası seçeneklerine kaç uzman tarafından onay verildiği tespit edilmiştir. Böylece uzmanların belirtmiş olduğu görüşler doğrultusunda maddelerin kapsam geçerliliği (Veneziona ve Hooper, 1997’den aktaran, Yurdagül, 2005) “kapsam geçerlilik oranı” ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Oran, her bir madde için olumlu yanıt vermiş uzman sayısı toplamının toplam uzman sayısına oranının bir eksiği alınarak belirlenmiştir. Kapsam geçerlilik oranı 0,80’in altında değer aldığı belirlenen maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Böylece faktör analizi için uygun olmadığı düşünülen 7 madde aday ölçekten çıkarılmıştır.

5’li Likert tipinde hazırlanan ölçekte “katılıyorum, büyük ölçüde katılıyorum, orta düzeyde katılıyorum, pek katılmıyorum, katılmıyorum” seçeneklerine yer verilmiştir. “Likert tipi tutum ölçeklerinde bireylerin ifadelerinin genellikle beş kategori üzerinden derecelendirmesi uygun görülmektedir. Kategori sayısı beşten aşağı düşükçe ölçek düzeyi açısından bilgi kaybı oluşmakta, yükseldikçe kategoriler arasında belirgin farklılıklar sağlanamamaktadır” (Erkuş,

2003, 167). Ölçme aracına, öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik kişisel bilgiler kısmı da eklenerek 34 maddelik deneme formu elde edilmiştir.

2.3. Verilerin Toplanması

Deneme çalışması kapsamında, 2013-2014 güz döneminde, anketörler aracılığı ile Ankara ve İzmir’de sınıf ortamında gönüllü olan öğrencilere ölçek uygulanmıştır. Orta öğretim kurumlarında öğrenim gören 618 öğrenciden elde edilen ölçeklerden 82’si -ya uygun doldurulmadığı ya da öğrencinin e-kitap okumadığını belirtmesi üzerine- değerlendirme dışı bırakılmıştır. Böylece 536 ölçek üzerinden faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Ölçekler bilgisayar ortamına aktarılırken olumlu soru maddeleri için katılma derecesine beşten, olumsuz soru maddelerine ise birden başlayarak puanlama yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

E-Kitap Okumaya İlişkin Tutum Ölçeğinin (EKOT) yapı geçerliliğini belirlemek için varimax döndürme, temel bileşenler analizi kullanılarak Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve madde ölçek korelasyonu yapılmıştır (Büyüköztürk, 2012b). Analizlerde faktör yük değeri katsayısı 0,45 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutları ve tümü için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde “E-Kitap Okumaya İlişkin Tutum Ölçeği (EKOT)” için gerçekleştirilen geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. EKOT’un yapı geçerliliğini ortaya koymak ve maddelerin faktör yüklerini belirleyerek boyutlandırabilmek için elde edilen verilere faktör çözümlemesi uygulanmıştır. Faktör analizine başlamadan önce bu çözümlemenin uygun olup olmadığını anlamak amacıyla KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değerine bakılmıştır. Ölçeğin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0,89 olarak tespit edilmiştir. KMO katsayısı 1’e yaklaştıkça verilerin analize uygun olduğu, 1 olmasında ise mükemmel bir uyum olduğu anlamına gelir. Verilerin faktör analizine uygunluğu için KMO katsayısının en azından 0,60’dan yüksek olması beklenir (Eroğlu ve Kalaycı, 2008). Elde edilen veriler, Bartlett küresellik testi (Bartlett test of Sphericity) değeri ile de incelenmiştir. Çalışmanın verilerine uygulanan Bartlett küresellik testi sonucuna göre Approx Chi-Square= 8899,61; p=0,000 olarak bulunmuştur. Bartlett testinin anlamlı çıkması verilerin faktör analizi için uygun olduğunu

gösterir (Büyüköztürk, 2006). Elde edilen bulgular ışığında verilerin faktör çözümü için uygun olduğu söylenebilir.

Ölçeğin deneme uygulamasından elde edilen verilere döndürülmüş faktör çözümü uygulanmış, birden fazla faktörde yer alan ve faktör yük değerleri 0,45'in altında olan maddeler ölçme aracından elenmiş ve aynı işlemler bir kaç kez tekrarlanarak analiz gerçekleştirilmiştir. 8 madde elendikten sonra ölçekte 26 madde kalmıştır. Ölçek iki alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci alt boyutta 17 madde yer alırken, ikinci alt boyutta 9 madde yer almaktadır. Birinci boyuta "olumlu özellikler" ikinci boyuta ise "farklılıklar" ismi verilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin 16'sı olumsuz (1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 15., 16., 17. maddeler), 10'u olumludur (14., 18., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 25., 26. maddeler). Tablo 2'de ölçeğin boyutları, faktör yük değerleri, madde ölçek korelasyon sonuçları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları sunulmaktadır.

Tablo 2: EKOT'un Alt Boyutları, Faktör Yük Değerleri, Madde Ölçek Korelasyonu Değerleri, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Alt boyutlar	Maddeler	Varimax Döndürülmüş Faktör Yükleri	Madde Ölçek Korelasyonu
Olumlu özellikler	1. E-kitap okumak, okuma alışkanlığının gelişmesinde etkilidir.	0,76	0,75
	2. E-kitap okumak kendime güvenimi artırır.	0,75	0,68
	3. E-kitap okumak benim için vazgeçilmezdir.	0,72	0,71
	4. E-kitaptan okumak eğlencelidir.	0,71	0,69
	5. E- kitabı yanımdan ayrılmaz bir dostum olarak görürüm.	0,70	0,68
	6. E-kitaptaki yazıları okumak -basılı kitaba göre- daha kolaydır.	0,69	0,68
	7. Yeni teknolojilere yabancı kalmamak için e-kitap okumak gereklidir.	0,68	0,70
	8. Bütün kitapları e-kitap olarak okumak isterim.	0,67	0,64
	9. Arkadaşlarıma e-kitap okumayı öneririm.	0,67	0,67
	10. Bilgisayar bozulduğunda, e-kitap okuyamadığım için eksiklik hissederim.	0,67	0,63
	11. E-kitap okurken teknoloji kullanmanın ayrıcalığını hissederim.	0,65	0,64
	12. E-kitaptan okumak insanı kitap okuma bağımlısı yapar.	0,60	0,61
	13. E-kitaplardaki görseller basılı kitaptakilerden daha etkileyicidir.	0,57	0,60
	14. E-kitap okumak -benim için- ekrana bakmaktan daha fazlasını ifade etmez.	0,56	0,59
	15. E-kitaptan okumak ilgi çekicidir.	0,55	0,56
	16. E-kitap olmazsa olmazlarım arasındadır.	0,54	0,54
	17. E-kitabı okurken okuduğum materyalle daha fazla bütünleşirim.	0,53	0,53
Farklılık	18. Kitap okumanın elektronikleşmesi, işin doğallığını bozmaktadır.	0,74	0,72

19. E-kitap okurken kitap kokusu alamamanın eksikliğini hissedirim.	0,73	0,70
20. E-kitap okumaktansa başka şeyler yapmayı tercih ederim.	0,68	0,67
21. E-kitabı okurken radyasyon yaydığını düşünmek rahatsız edicidir.	0,67	0,66
22. E-kitap okumanın gereksiz olduğunu düşünürüm.	0,66	0,65
23. E-kitapta -basılı kitapta olduğu gibi- dokunmanın tadını hissedemem.	0,65	0,63
24. E-kitap okumak sıkıcıdır.	0,60	0,53
25. E-kitabı okurken kendimi okuduklarıma kaptıramam.	0,56	0,54
26. "Kitap bilgisayardan okunmaz" diyenlerdenim.	0,48	0,58

Tablo 1 incelendiğinde olumlu özellikler alt boyutuna ilişkin faktör yük değerlerinin 0,76 ile 0,53 arasında değiştiği; farklılıklar alt boyutuna ilişkin faktör yük değerlerinin ise 0,72 ile 0,58 arasında değiştiği görülmektedir. Deneme uygulaması sonrasında ölçeğin tümüne ilişkin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayı 0,91; birinci alt boyuta ilişkin olarak Cronbach Alfa güvenilirlik katsayı 0,85; ikinci alt boyuta ilişkin olarak Cronbach Alfa güvenilirlik katsayı ise 0,78 şeklinde belirlenmiştir. İki faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans 63,33'tür. Birinci faktör toplam varyansın 38,47'sini açıklamakta olup e- kitabın basılı kitaba göre üstünlüklerini ve okuma alışkanlığına etkilerini içeren ifadelerden oluşmaktadır. İkinci faktör ise toplam varyansın 24,86'sını açıklamakta olup e-kitabın basılı kitaba göre zorluklarını yansıtan ifadeler içermektedir. Madde ölçek korelasyonu temel alınarak gerçekleştirilen madde analizi sonuçları incelendiğinde korelasyon değerlerinin $r=0,75$ ile $r=0,53$ arasında değiştiği ve 0.01 düzeyinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Korelasyon değerlerine göre ölçeğin geneliyle ölçülebilecek özelliği ile her bir madde ile ölçülmeye çalışılan özelliğin aynı olduğu, dolayısıyla tüm maddelerin ölçekte yer alabilecek niteliğe sahip olduğu söylenebilir.

Ölçeğin, alt ölçeklerinin belirlenmesi sonrasında, güvenilirlik çözümlemesi kapsamında Spearman-Brown korelasyon katsayısı ve Guttman Split-half güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Splitt-half modeline göre yapılan güvenilirlik analizinde ölçek 13'er madde olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Birinci grubun Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı 0,82, ikinci grubun Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ise 0,77 olarak bulunmuştur. Yapılan analiz sonucunda ise iki grup arasındaki korelasyon katsayısı 0,75 olarak bulunmuştur. Yani iki grup arasında pozitif yönde doğrusal bir ilişki bulunmaktadır (Equal-lenth Spearman-Brown=0,74, Guttman Splitt-half=0,74, Unequal-lenth Spearman-Brown=0,74). Elde edilen değerler ışığında EKOT'un e-kitap okumaya ilişkin tutumu ölçme konusunda güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Ölçeğin son hali için bkz. Ek-1).

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin e-kitap okumaya yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla “olumlu özellikler ve farklılıklar” alt boyutlarından oluşan 26 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğinin değerlendirilmesinde temel bileşenler analizi- açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve madde ölçek korelasyonundan yararlanılmıştır. Ölçeğin “olumlu özellikler” alt boyutu genel olarak e-kitabın okuyucu açısından kolaylıklarını ve okuma alışkanlığı geliştirmeye etkisini ölçmeyi amaçlayan maddelerden oluşmaktadır. Bu alt boyutta 17 madde yer almakta olup elde edilebilecek en düşük puan 17, en yüksek puan ise 85’tir. Olumlu özellikler alt boyutunda yer alan maddelerden bazıları şu şekilde sıralanabilir: “E-kitap okumak, okuma alışkanlığımın gelişmesinde daha etkilidir. E- kitabı yanımdan ayrılmaz bir dostum olarak görürüm. Yeni teknolojilere yabancı kalmamak için e-kitap okumak gereklidir. E- kitap okurken teknoloji kullanmanın ayrıcalığını hissederim. E-kitaplardaki görseller basılı kitaptakilerden daha etkileyicidir. Bilgisayar bozulduğunda, e-kitap okuyamadığım için eksiklik hissederim.” Ölçeğin ikinci alt boyutu olan farklılıklar boyutu daha çok e-kitabın basılı kitaba göre eksi yönlerini ya da zorluklarını belirlemeye yönelik maddeler içermektedir. Bu alt boyutta 9 madde yer almaktadır. Bu alt boyuttan elde edilebilecek en düşük puan 9, en yüksek puan ise 45’tir. Bu maddelerden bazıları şunlardır: “Kitap okumanın elektronikleşmesi, işin doğallığını bozmaktadır. E-kitap okurken kitap kokusu alamamanın eksikliğini hissederim. “Kitap bilgisayardan okunmaz” diyenlerdenim. E-kitabı okurken radyasyon yaydığını düşünmek rahatsız edicidir. E-kitapta -basılı kitapta olduğu gibi- dokunmanın tadını hissedemem.”

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin olarak Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının yüksek olması (olumlu özellikler=0,85; farklılıklar=0,78) alt boyutlarda yer alan maddelerin birbiri ile tutarlı olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geneline yönelik olarak ise tespit edilen Alpha değeri ise 0,91’dir. EKOT’un geçerlik ve güvenilirlik sonuçları doğrultusunda bu ölçeğin orta öğretim öğrencileri ile yapılacak olan çalışmalarda uygulanabilir olduğu söylenebilir. Öte yandan ölçeğin geneline yönelik Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısının alt boyutlara ilişkin katsayılardan yüksek olması, ölçeğin hem çok boyutlu hem de tek boyutlu kullanılabilmesi yönünde değerlendirilebilir (Bozanoğlu, 2004). Ölçekte faktör yük değeri 0,45’ten yüksek maddeler yer almaktadır. EKOT’un geçerlik ve güvenilirlik sonuçlarına bağlı olarak orta öğretim öğrencileri ile yapılacak olan çalışmalarda, e-kitap okumaya ilişkin tutumları değerlendirmede uygun olduğu görülmektedir.

Ülkemizde kitap okuma alışkanlığının düşük olduğu bilinen bir gerçektir. E-kitap okumanın gerek çocuklar, gerek gençler gerekse yetişkinler arasında okuma alışkanlığı geliştirmede ne kadar etkili olabileceği hem Türkiye’de hem de dünyada araştırılması gereken önemli bir konudur. Bu bağlamda üniversitelerde öğretim elemanlarının, Milli Eğitimde öğretmenlerin e-kitap okuma ve kullanmada donanımlı olması beklenen bir durumdur. Bu araştırma ile yalnızca orta öğretim öğrencilerinin e-kitap okumaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirilmiştir. Eğitimin diğer kademeleri içinde benzer nitelikte ölçeklerin geliştirilmesi alana yönelik olarak önemli katkılar sağlayabilir. Ölçek geliştirme çalışması teknolojiye ulaşmanın kolay olduğu Türkiye’nin iki büyük ilinden olan Ankara ve İzmir’den elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Bu durum çalışmanın bir sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Konuya ilişkin olarak ölçek geliştirme ve uygulama çalışmalarının az gelişmiş ya da gelişmekte olan illerde de yapılması beklenmektedir. Bu çalışmada e-kitap okumanın kitap okuma alışkanlığını geliştirmede ne kadar etkili olabileceği çalışma dışı tutulmuştur. Bu konuda yapılacak araştırmalar kitap okuma alışkanlığı edinme ve geliştirme konusunda anlamlı katkılar sağlayabilir. Her yaş grubu için e-kitap okuma ile ilişkili olarak ekran okuma, dijital metin okuma gibi konuların araştırılması ve bu sürecin okuduğunu anlamaya etkisi üzerine yapılacak çalışmalar alana katkı getirmesi açısından anlamlı görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Baccino, T. (2012). La Question De La Lecture À L’écran. *Colloques Consacrés Aux Tablettes Numériques À L’école, Ecritech À Nice Les.* 5- 6 Avril, France.
- Baccino, T. (2009). *Aspects Négatifs Et Bienfaits De La Lecture Sur Écran.* Actua Litté.
- Başbuğ, M. ve Keskin, H. K. (2012). Okuma Becerilerinin Okuma Ortamı Açısından Karşılaştırılması: Ekran Mı Kâğıt Mı? *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16, 3, 73-83.
- Bélisle, C. (2011). *Du Papier À L’écran: Lire Se Transforme.* Bordeaux.
- Bozanoğlu, İ. (2004). Akademik Güdülenme Ölçeği; Geliştirmesi, Geçerliği, Güvenirliği. *AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.* 37 (2), 83-98.
- Büyükköztürk, Ş. (2012a). Anket Geliştirme. <http://www.tebd.gazi.edu.tr /cilt3/sayi2.com> (Erişim Tarihi: 2012, 14 Mayıs)
- Büyükköztürk, Ş. (2012b). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Elkitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorumu.* Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dağtaş, A. (2013). Öğretmenlerin Basılı Sayfa Ve Ekrandan Okuma Tercihleri İle Eğitimde Elektronik Metin Kullanımına Yönelik Görüşleri. *Turkish Studies.* 8 (3), 137-161.

- Doğan, N. ve Başokuçu, T. O. (2010). İstatistik Tutum Ölçeği İçin Uygulanan Faktör Analizi ve Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçlarının Karşılaştırılması. *Eğitim ve Psikolojide Ölçme Değerlendirme Dergisi*. 1 (2), 65-72.
- Erkuş, A. (2003). *Psikometri Üzerine Yazılar*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları No: 24.
- Eroğlu, A. ve Kalaycı, Ş. (Ed.). (2008). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Giasson, J.(1997). *La Lecture. De La Théorie À La Pratique*. Bruxelles : De Boeck.
- Güneş, F. (2009). *Hızlı Okuma ve Anlamı Yapılandırma*. Ankara: Nobel.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşım ve Modeller*. Ankara: Pegem.
- Hardy, J.M. (2010). *Confort De Lecture : L'écart Entre L'écran Et Le Papier Se Réduit*. 3 Juillet 2010.
- İleri Aydemir, Z., Öztürk, E. ve Horzum, M. B. (2013). Ekrandan Okumanın 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilgilendirici ve Öyküleyici Metin Türünde Okuduğunu Anlama Düzeylerine Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri-Educational Sciences: Theory & Practice*, 13, (4), 2263-2276.
- Larson, L. (2010). *Le Livre Électronique Motive Les Jeunes Lecteurs*. rre.ctreq.qc.ca (Acces Internet: 2010, 20. Avril).
- Maden, S. (2012). Ekran Okuma Türleri ve Türkçe Öğretmeni Adaylarının Ekran Okumaya Yönelik Görüşleri. *Dil Edebiyat Eğitim Dergisi*, 3 (1), 1-16.
- MİRATEC (2010). *La Lecture Sur Un İpad Est Plus Superficielle Que Sur Un Journal*. <http://miratech.developpez.com/tutoriels/mac/lecture-sur-ipad-est-plus-uperficielle-que-sur-journal/> (Acces Internet: 2014, 20 Novembre).
- Testart-Vaillant, P. & Bettayeb, K. (2009). *La Lecture Change, Nos Cerveaux Aussi : E-Book, Internet, Smartphone*. *Science et Vie*. 1104, Septembre, 42-57.
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Yaman, H. ve Dağtaş, A. (2013). Ekrandan Okumanın Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi. Eğitimde Kuram ve Uygulama- *Journal of Theory and Practice in Education*. 9 (4) 314- 333.
- Yurdugül, H. (2012). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerlik İndeksinin Kullanımı. <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul.pdf> (Erişim Tarihi: 2012, 5, Nisan).
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği İçin Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması. *14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi, 28-30 Eylül, Denizli*.
- Yvert, B. (2007). *Livre 2010, la mort du livre ? Le Président du CNL, L'émission "Masse critique" (France Culture) du samedi 20 Octobre 2007, France. (Source : message Biblio.fr du 19/10/2007)*.

SUMMARY

To develop students' reading skills, several definitions have been proposed, methods and techniques developed. Some of these studies focused on the physical dimension, and some on the cognitive dimension of reading. However, the instrumental dimension of reading has also become prominent with the developing technology in recent years. Today, the rapidly developing science and technology directly affect the field of education and cause significant changes. The multifaceted structure of e-books that fascinate readers provide more concrete experiences to the educational context.

In the scale development process, the piloting was conducted on a suitable sample and factor analysis was done. In this sense, experimental process was employed in the development of the scale. The development of the Scale of Attitudes towards Reading E-Books (SATRE) was conducted with 10th and 11th grade high school students. The data for the scale were obtained from a total of 536 students studying at five high schools in Ankara and four high schools in İzmir.

The experimental form containing the 41 items in the item pool was presented to four experts in Turkish teaching, four in educational sciences, four in measurement in evaluation, four in computer education, and 4 literature teachers. Based on the experts' views, the items which had a content validity value lower than 0,80 were excluded from the scale. Consequently, 7 items which were thought not to be suitable for factor analysis were excluded. The 5-point Likert scale included the options of "agree, strongly agree, somewhat agree, disagree, strongly disagree". The 34-item pilot form of the scale was prepared by adding the personal information section to the measurement tool. To reveal the construct validity of SATRE and divide the items into dimensions by identifying the their factor loadings, factor analysis was conducted. Before conducting factor analysis, to see whether the gathered data were suitable for factor analysis, KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) value was used. The KMO value of the scae was found as 0,89. The data of the current study were examined using the Bartlett test of Sphericity, which revealed that Approx Chi-Square was 8899,61 and $p=0,000$. Based on these findings, it can be argued that the gathered data was suitable for factor analysis.

The data gathered in the piloting of the scale were exposed to rotated factor analysis, the items gathered under more than one factor and having a loading lower than 0,45 were excluded from the scale and the same process was repeated a few times. After 8 items were excluded, the scale contained 26 items. The scale consisted of two sub-dimensions. While factor 1 included 17 items, there were 9 items in factor 2. Factor 1 was named as "positive features" and factor 2 as "differences". 16 of the items in the scale were negative and 10 positive. the factor loadings for the positive features factor ranged between 0,76 and 0,53, and for the differences sub-dimension between 0,72 and 0,58. After the piloting, the Cronbach's Alpha reliability coefficient for the whole scale was 0,91; the coefficient for factor 1 was 0,85; and for factor 2, it was 0,78. The two factors explained 63,33% of the total variance in the scale. Factor 1 explained 38,47 of the variance and contained items related to the advantages of e-

books over printed books and their effects on reading habit. As for factor 2, it explained 24,86 of the variance and included items on the difficulties of e-books compared to printed books. Examining the scale item analyses conducted using item correlations, the correlation values ranged between $r=0,75$ and $r=0,53$, and were significant at the level of 0.01. Based on the correlation values, it can be argued that the characteristics measured by the whole scale were the same as measured by each item, thus, all the items had the quality to be included in the scale. In this study, a 26-item scale with the sub-dimensions of "positive features" and "differences" to measure high school students' attitudes towards reading e-books was developed. Investigating research topics such as screen reading, and reading digital texts for each age groups, and the effect of this process on reading comprehension would be of great importance in the literature.

EK-1
E-KİTAP OKUMAYA İLİŞKİN TUTUM ÖLÇEĞİ (EKOT)
(ORTA ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ İÇİN)

MADDELER		Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Pek Katılmıyorum	Katılmıyorum
1.	E-kitap okumak, okuma alışkanlığımın gelişmesinde etkilidir.					
2.	E-kitap okumak kendime güvenimi artırır.					
3.	E-kitap okumak benim için vazgeçilmezdir.					
4.	E-kitaptan okumak eğlencelidir.					
5.	E- kitabı yanımdan ayrılmaz bir dostum olarak görürüm.					
6.	E-kitaptaki yazıları okumak -basılı kitaba göre- daha kolaydır.					
7.	Yeni teknolojilere yabancı kalmamak için e-kitap okumak gereklidir.					
8.	Bütün kitapları e-kitap olarak okumak isterim.					
9.	Arkadaşlarıma e-kitap okumayı öneririm.					
10.	Bilgisayar bozulduğunda, e-kitap okuyamadığım için eksiklik hissederim.					
11.	E-kitap okurken teknoloji kullanmanın ayrıcalığını hissederim.					
12.	E-kitaptan okumak insanı kitap okuma bağımlısı yapar.					
13.	E-kitaplardaki görseller basılı kitaptakilerden daha etkileyicidir.					
14.	E-kitap okumak -benim için- ekrana bakmaktan daha fazlasını ifade etmez.					
15.	E-kitaptan okumak ilgi çekicidir.					
16.	E-kitap olmazsa olmazlarım arasındadır.					
17.	E-kitabı okurken okuduğum materyalle daha fazla bütünleşirim.					
18.	Kitap okumanın elektronikleşmesi, işin doğallığını bozmaktadır.					
19.	E-kitap okurken kitap kokusu alamamanın eksikliğini hissederim.					
20.	E-kitap okumaktansa başka şeyler yapmayı tercih ederim.					
21.	E-kitabı okurken radyasyon yaydığını düşünmek rahatsız edicidir.					
22.	E-kitap okumanın gereksiz olduğunu düşünürüm.					
23.	E-kitapta -basılı kitapta olduğu gibi- dokunmanın tadını hissedemem.					
24.	E-kitap okumak sıkıcıdır.					
25.	E-kitabı okurken kendimi okuduklarıma kaptıramam.					
26.	"Kitap bilgisayardan okunmaz" diyenlerdenim.					